

7. Скрєбнев Ю. М. Основи стилістики англійського язика: [учебн. для ин-в и фак-в ин. яз. – 2-е изд. испр.] / Ю. М. Скрєбнев. – М.: «Изд. Астрель», 2000. – 224с.
8. Стилiстика англiйського язика / [А. Н. Мороховський, О. П. Вороб'єва, Н. И. Лихошерст, З. В. Тимошенко]. – К.: Вища школа, 1991. – 272 с.
9. Титаренко М. Феномен публіцистики: Проблема дефініцій / М. Титаренко // Вісник львівського університету. Серія «Журналістика». – Львів, 2007. – Вип. 30 – С. 41-50.
10. Худолій, А. О. Функціональні зміни у мові американської публіцистики кінця ХХ– початку ХХІ століття: монографія / А. О. Худолій. – Острого: Видавництво НаУОА, 2006.– 384 с.
11. Шлемкевич М. Новочасна потуга / М. Шлемкевич // Верхи життя і творчості. – Нью-Йорк; Торонто, 1958. – С. 109-146.

*Н. Р. Яременко,
студентка VI курсу
Навчального-наукового інституту іноземної філології,
Житомирський державний університет імені Івана Франка*

ПРАГМАТИЧНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ГЕНДЕРНО МАРКОВАНИХ КОЛЬОРОПОЗНАЧЕНЬ У ПЕРЕДАЧІ ЕМОЦІЙНОЇ ІНФОРМАЦІЇ У ПРОЗІ ТОМАСА ГАРДІ

Важливу роль у сучасних лінгвістичних дослідженнях відіграють такі категорії прагматики у застосуванні до тексту, як прагматичний потенціал та прагматичний ефект. Прагматичний потенціал мовленнєвої одиниці значно впливає на її вибір з метою ефективного впливу на адресата. Проте, у художньому мовленні актуалізуються не лише константні види прагматичної інформації, що притаманні одиницям як елементам мовної системи. Прагматичний ефект також можуть мати інші мовні одиниці, які залежать від взаємодії мови з мовним середовищем, будучи результатом креативного мислення письменника. Тобто, прагматичний потенціал одиниці – це як константна прагматична інформація, так і прагматична потенція мовної одиниці, що реалізується автором у ситуативному контексті. Особливий інтерес викликають дослідження прагматичного потенціалу гендерно маркованих кольоропозначень як невід'ємних складових індивідуально-авторської картини світу.

Гендерно марковані кольоропозначення становлять об'єкт багатьох наукових досліджень у галузі когнітивної лінгвістики екстралінгвістики, порівняльного мовознавства, етнолінгвістики, психолінгвістики, перекладознавства, семасіології (див. праці А.Вежбицької [3], А.В. Кириліної [4], Б.А. Базими [2], В.А. Москович [5] та ін.). Проте проблема дослідження прагматичної спрямованості гендерно маркованих кольоропозначень у вивченні мовних засобів вираження емоцій на прикладі художніх творів англійських письменників потребує більш детального аналізу.

Актуальність даного дослідження зумовлена необхідністю пошуку різних шляхів інтерпретації мовного вираження емоцій за допомогою гендерно маркованих кольоропозначень, які є органічними складовими широкої проблематики антропоцентричності у мові та тексті. Гендерно марковану одиницю мови визначаємо як таку, що фіксує статеву належність референта, а також передає

ую систему соціокультурних асоціацій, пов'язаних з належністю індивіда до чоловічої чи жіночої статі у певному лінгвокультурному соціумі.

Осмислення проблем семантики художнього тексту з позицій гендерної лінгвістики дозволяє глибше проникнути у прихований зміст твору, адекватніше зрозуміти установки письменника як носія гендерно зумовлених ціннісних позицій, що є невід'ємним складником мовної особистості автора. *Предметом* даного дослідження є прагматична інформація, що реалізується автором за допомогою гендерних особливостей кольоропозначень під час передачі емотивності у ситуативному контексті прозових творів Томаса Гарді.

У результаті взаємодії людини зі світом формується її уявлення про цей світ та місце у ньому, яке називають картиною світу. Картина світу формується у рамках колективного знання і емпіричного досвіду, відображаючи специфічний спосіб сприйняття світу [5, с.76]. Гендерна картина світу має в собі все різноманіття репрезентацій гендерних відношень і уявлень. Гендерна мовна картина світу – це вербалізована форма гендерної картини світу, її глибинний прошарок, сукупність знань і уявлень про світ, світосприйняття, підґрунтя якої складає функціонування гендерних стереотипів, які виражені в мовній формі [1, с. 8].

Гендерна колірна картина світу, зафіксована у мові засобами лексем із загальним значенням «колір» відрізняється від гендерної колірної картини світу, що існує у природознавстві та художньому світі., що свідчить про специфіку індивідуального світорозуміння та інтелектуальних пріоритетів. Це положення набуває особливої значеннєвої функції у художній комунікації і, зокрема у вивченні індивідуально-авторського світогляду, що відображається у літературних творах. У цьому випадку можна говорити про гендерно марковану художню картину світу автора, що реалізована як в одному творі, так і у цілому циклі як визначеній текстовій єдності, як це обґрунтовується у нашому випадку у прозі Томаса Гарді [4, с. 35]. Важливими елементами створення гендерних розбіжностей у художній картині світу автора є протиставлення «чоловічого» та «жіночого».

Колірні характеристики об'єктів та персонажів у художньому світі Томаса Гарді наділені показовими для його ідіостиля комунікативно-прагматичними функціями. Автор майстерно оперує кольором, який є одним з інструментів його оцінного та естетичного світосприйняття. Ідіостильове поле кольору представлено у текстовому просторі романів Т. Гарді десятьма кольоропозначеннями: «white» (білий), «black» (чорний), «red» (червоний), «green» (зелений), «grey» (сірий), «yellow» (жовтий), «brown» (коричневий), «blue» (синій), «pink» (рожевий), «violet» (фіолетовий).

Пріоритетне місце у колірній картині світу Томаса Гарді займає білий колір. Автор використовує білий колір для опису емоційних станів своїх героїв. Але враховуючи гендерні аспекти передачі колірної емотивності, варто зазначити, що існують певні розбіжності в презентації жіночих та чоловічих образів. Наприклад, в романі «Тесс із роду д'Ербервіллів» за допомогою білого кольору автор викликає у читача найсвітліші почуття до головної героїні Тесс та другорядних жіночих образів:

...though the whole troop wore white garments, no two whites were alike among them. Some approached pure blanching, some had a bluish pallor. [7, с. 296].

Аналізуючи чоловічий образ головного героя роману «Джуд Непомітний», слід відмітити, що автор використовує білий колір, а саме номінацію блідності, зовсім в іншому контексті. Томас Гарді зображує та передає читачеві емоції стурбованості та страху:

How troubled and pale you look! [6, с. 15]

Крім того, на протигагу жіночому образу, для опису зовнішності Джуда автор використовує білий колір в зовсім іншому негативному контексті, викликаючи у читача емоцію тривоги:

...pale as a monumental figure in alabaster [6, с. 138].

Значним прагматичним потенціалом у плані виразу естетичного ідеалу письменника та емоційного стану персонажів відрізняються темні кольори. Мікрополе *чорного* кольору становить 26,5% від усіх кольоропозначень. Центр мікрополя темних кольорів утворює чорний колір, ядро якого складають лексичні одиниці *black* та *blackness*. Периферія представлена наступними лексичними одиницями: *dark* – темний, *darkness* – темнота, *to darken* – темніти, *gloomy* – темний.

Темні кольори превалюють в описі чоловічих персонажів, тим самим викликаючи у читача негативні емоції. У чоловічих персонажів Т. Гарді чорними є: волосся (*hair*), борода (*beard*), вуса (*whiskers, moustache*), очі (*eyes*), вони одягнені в чорний плащ (*coat*), капелюх (*slouched felt hat, a hat with a black feather*), одяг (*clothes*), піджак (*jacket*), жилет (*waistcoat*) Гарді часто описує у чорних тонах тканину, з якої зшитий одяг героїв: *black material, in black serge, black glazed canvas, fleece*.

He was of dark complexion, with dark harmonizing eyes, and he wore a closely trimmed black beard of more advanced growth than is usual at his age; this, with his great mass of black curly hair, was some trouble to him...[6, с. 308].

Використання червоної гамми кольорів також зумовлене певними гендерними розбіжностями, адже в контексті характеристики жіночого образу автор використовує наступні словосполучення: *crimson mouth, peony mouth, cherry mouth*, підкреслюючи тим самим для читача надзвичайну чарівність та привабливість Тесс та викликаючи найпозитивніші емоції.

Під час характеристики чоловічого персонажа, автор використовує лексичні одиниці *red* і *to flush* для експлікації таких емоцій, як сором, збентеження:

...his red face glaring down upon cowering frame, the clacker swinging in his hand. [5, с. 341] *...with a glad flush of embarrassment* [6, с. 375].

У пейзажних описах автор досить часто використовує зелений колір, але у використанні даного кольоропозначення автор також вдається до актуалізації гендерно обумовлених протилежних емотивних відчуттів. Так, наприклад, пейзажні описи, які Томас Гарді використовує для характеристики жіночого образу Тесс, підкреслюють емоційний стан спокою героїні:

...oh no, sir – not of outdoor things; especially just now when the apple-bloom is falling, and everything is so green [7, с. 487]. У наведеному прикладі Тесс говорить про відсутність страху, знаходячись на природі, тим самим викликає у читача відчуття спокою.

В контексті характеристики чоловічого образу кольоропозначення *green* набуває іншого смислового значення. Так, рідне село Джуда, де розпочалось

його життя, де він провів свої молоді роки, називається *Marygreen* не випадково: зелений колір в даному контексті є символом недосвідченості, юності Джуда. Читач має змогу відчувати емоції жалю щодо нездійснених прагнень та сподівань головного героя.

Підсумовуючи, зазначимо, що колірна лексика Томаса Гарді характеризується високим комунікативно-прагматичним потенціалом, співвіднесеністю з художнім образом та гендерною обумовленістю. У художньому світі Томаса Гарді колір виступає носієм певного характеру, настрою, почуття героїв і формує гендерний колорит картини світу письменника. Суттєва відмінність персонажів Томаса Гарді полягає у використанні автором різних колірних-емотивних елементів міжгендерного спілкування, що має бути предметом більш розгорнутого дослідження.

ЛІТЕРАТУРА

1. Андрійченко Ю. В. Гендерна маркованість одиниць мови. Проблеми семантики, прагматики та когнітивної лінгвістики.: зб. наук. пр. / П78 М-во освіти і науки, молоді та спорту України, Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка / відп. ред. Н. М. Корбозерова. – К.: Логос, 2002–2011. – Вип. 20. – 2011. – С. 3-8., с. 8
2. Базыма Б.А. Цвет и психика / Б.А. Базыма. – Харьков: ХГУ, 2001. – 158 с.
3. Вежбицкая А. Семантические универсалии и описание языков / А. Вежбицкая. – М.: Языки русской культуры, 1999. – 432 с.
4. Кирилина А.В. Развитие гендерных исследований в лингвистике / А.В. Кирилина. – Иваново, 1998. – С. 35-37
5. Москович В.А Система цветообозначений в современном английском языке / В.А. Москович // Вопросы языкознания. – М.: Наука – 1960. – № 6 – С. 75-77.
6. Hardy T. *Jude the Obscure* / T. Hardy. – Moscow: Foreign Languages Publishing House, 1959. – 15, 138, 308, 341, 375 p.
7. Hardy T. *Tess of the D'Urbervilles* / T. Hardy. – London: Penguin Popular Classics, 1994. – 297, 487 p.